

In kaj sledi iz tega? Siti učenja in čitanja do grla, želeći nekoliko zabave in počitka, hité jesti in požirati, da so tem prej prosti, kar jim zopet provzroča slabo prebavljanje. (Konec prihodnjič.)

Pri nas je navada in nekak dogma še, da je treba jesti mnogo juhe in kruha, da se raste in postane močno.

O ženskem vprašanji.

Skrajnosti.

Spisala Mária.

Ko je kje opravičen izrek, da »les extrêmes se touchent«, opravičen je gotovo v gibanji, ki se je začelo med slovenskim ženstvom o ženskem vprašanji. V kratki dobi našega lista sem kot urednica naletela in našla toliko protislovja, toliko dijametralno različnih menenj in zajedno tudi dokaj pretiranosti, da ne morem drugače, nego da tu-le povem, kako si jaz mislim pravo, uzorno a ob enem napredno, naobraženo in nad malenkostimi emancipirano žensko.

Ni treba, da si jo še le ustvarim v domišljiji, imam jo živo in sicer celó med Slovenci. Ta naša »emancipirana« žena mi je pisala pred kratkim:

»Oprostite, draga gospica, da ste morali dolgo dovolj čakati mojega spisa, pa saj veste, da sem mati treh otrok, gospodinja, knjigovodja svojemu možu in pa štacunsko deklé. Ko je zvečer vse mirno in tiho, ko pospravim svoje malčke spat, tedaj pišem, a premnogokrat ne morem, ker sem trudna, strašv trudna . . .«

Kaj pravijo tiste, načičkane dame, ki sè svojih mehkih fauteailov zdihujejo pod premnogimi (?) skrbmi ter se smejejo in rogajo ženski, ki poleg fizičnega dela najde še časa za duševno delovanje? Ker same ne zmorejo ničesa, ker je njim samim narava odrekla vsako sposobnost za kaj dobrega in vzvišenega, pa pridigujajo: Kaj ženska! Sama vidim, da komaj vtegnem opraviti še to, kar je neobhodno potrebno, ako torej ta gospa N. N. še čita, piše in se zanima za literaturo, mora zanemarjati dom. In vendar je dom gospe N. N. pri vsem njenem duševnem delovaniji lahko mnogo bolj v redu nego one gospe, ki propoveduje, naj ostane ženska le pri domačem delu. Seveda prva nima 13 mesecev v letu šivilje na vratu, ne preoblači se po večkrat na dan, ne hodi na šetališča, ne vzprejema nebrojnih

posetov, ki bi ji polnili glavo s puhlimi pogovori in škandaloznimi kronikami ter ne vtegne zabavati se z gibkimi častniki in njihovimi bedastimi publicami.

To bi bila torej ena skrajnost, ono smešno mišljenje našega pred svetom najbolj uglednega ženstva, koje sem morala poslušati tu in tam na svojem potovanji po slovenskem. Žene, ki govoré, da je nemožno opravljati poleg domačih opravil še kaj drugega, govoré najbrže, same zavisti, ker same ne zmorejo ničesa.

Druga skrajnost, koje sem zalotila med slovenskim žentvom, je zopet pretirana emancipacija, iskanje zunanjih efektov, ekscentričnost, ekstravagantnost, katero hočejo kazati že po zunanosti in v vsem vedenji. Take ženske so na videz že tako emancipirane, da skoro niso več ženske ali vsaj nočejo biti, nočejo več čutiti po žensko, a ker tudi možki niso, so to nekak »tretji spol«¹⁾, kakor jih je imenoval neki Francoz.

Ali bi ne bilo lepše, da tudi emancipirana ženska ohrani v sebi ono žensko privlačno nežnost in ljubeznivost ter jo druží sè svojim odločnim delovanjem, sè svojo vedo in sè svojo duševno samostojnostjo?

Glejmo, Slovenke, da ne zajdemo tudi tu predaleč, ne le, da si tako ne napravimo vгледа, ampak zasmehovali bi nas tudi in to nekoliko po pravici.

Izmed teh-le ženskih išočih ekstravagantnosti in ekscentričnosti je zopet mnogo takih, ki so protivne zakonu, češ zakon nas umori. Smešno, prav tako smešno je to kakor ono, da zakonska žena ne more delovati duševno. In kako še lahko deluje! Ne le, da je njeno srce pokojno, ako je zakon srečen, ampak zakonska žena giblje se vsled večjih izkušenj mnogo svobodneje v katerem koli si bodi delovanju.

Taka nasprotnica zakona je pisala svoji prijateljici, ktero je prej oboževala in o kateri je izvedela, da se poroči, tako-le :

»Bog mi je priča, da kult, s katerim sem se ti klanjala, ni bil le slama, a toliko odkritosrčna sem, da Ti povem, da se je malce izpremenil, kajti oboževanje se je izprevrгло v navadno prijateljstvo. Ljubezen ni nič manjša, a ona ne izvira več iz oboževanja, ampak iz pomilovanja, sočustva! Ti si mi bila nekaj višjega, vzor, tako svetel in čist . . . . .«

Kaj je to drugega nego pretiranost, skrajna pretiranost, prisiljena originalnost? Pri navadni ženski bi se menilo, da je to zavist

¹⁾ Mi, ki že imamo tri spole, bi rekli četrti.

a tu ni misliti o tem, to je le ekstravagantnost, po katerej sodi ista, gotovo resnično dobra prijateljica, da je zakon — s a m o m o r.

V zakonu ali izven zakona bodi ženska delavna, poteguj se za pravice ženstva, delaj za njega blagor, toda bodi že doktorica, profesorica, skromna ekspeditorica ali pisateljica, ostani ž e n s k a po vedenji, po nežnosti, po čustvovanji, drugači te mora človeška družba, do katere imamo vsak svoje dolžnosti, obsojati ter te prištevati v nekak — tretji spol.

Le v skrajnosti nikar!

O vrnitvi.

Le cveti klinček mi rudeč
In bujno rasti rožmarin,
Da v šopek zvijem te duhteč,
Ko vrne ljubec se s tujin!

Na prsa šopek mu pripnem,
Ko zopet pride mi na vrt;
V zahvalo pa v očeh zazrem
Ljubavi žarne raj odprt!

Zorana.

Sličice.

Piše „Z.“

XI.

rijatelja sta sedela v kavarni, počasi srkala dehtečo, črno kavo in pušila cigarete. Krog biljardne mize sta se motala nadebudna sinova dveh bogatih trgovcev ter gracijozno suvala krogle in se ležerno opirala na tenke, dolge palice.

Bilo je vroče. Neka teška atmosfera je legala po kavarni in dim svalčic se je počasno raztezaval proti stropu. Mimo oken so hodili ljudje in prijatelja sta malomarno opazovala gospice v svetlih krilih, ki so počasno stopale mimo. Skoro vsaka je koketno pogledala v okno, potem pa resno nabrala obrvi, popravila si rokavice ali razpela solnčnik.

Vis-a-vis kavarne so zidali veliko, novo hišo. Zidovje je stalo že jako visoko, a vendar so še vedno vili opeko kvišku in cela vrsta deklet je nosila po improviziranih odrih malto. Solnce je pripekalo tjakaj na ono stran, pa kljub temu je mej oporami in mej križasto razpetimi tramovi vse mrgolelo pridnih delalcev. Mej delalkami je

Včasih mi pa še tega ni prinesel, ker je zapil in zaigral, predno je prišel domu, jesti sem mu pa morala dajati tako in tako».

V tem, ko sem ji jaz pripravljala in izročila listek, hitela je govoriti še prav urno:

«Ne, ne, gospodična moja, kdor hoče delati, kdor je pripravljen in spreten za vsako delo, tak ne umre od glada, zato upam, če mi Bog le zdravje da, pošteno preživeti sebe in svoje otroke, ne da bi mi bilo treba ktereга pošiljati tija v tisto hišo siromakov.»

«In tisto sobico pa kuhinjo kdo vam plačuje?» sem jo vprašala še, ko sem jo spremila do vrat.

«A, moja luknja, moje stanovanje, hočete reči?» Tiste tri goldinarje na mesec mi včasih navržejo gospe, katerim perem, včasih gospodar malo počaka, večjidel si pa tudi tisto sami preskrbimo. Z Bogom!»

«Z Bogom, mati! sem ji odvrnila ter vsa zamišljena stopala proti kateri in šepetala sama seboj: «večjidel si pa tudi tisto sami preskrbimo, kako samozavestno: sami preskrbimo... mi pisatelji si izmišljamo junakinje, ki padajo ali se moré vsled revščine, a za prave junakinje zapiramo oči....»

O ženskem vprašanji.

o preključeno žensko vprašanje! Moj Bog, koliko se je že govorilo pro in contra, pisalo to in ono in vendar smo še vedno pri začetku. Mária, Mária II., Danica, Feodora, Marija Ana, cel register. Pardon toraj, če se še moja malenkost vtihotapi med to zastopstvo! Verjemite mi ta »Z« je praktično emancipiran in če tudi izgleda s tistimi ušesci malce prefrigan in koketen, vendar ni tako do sile lahkomišljen, kakor bi mislil na prvi pogled.

Toliko bodi povedano v zagovor mojega »grba« in moje osebe.

No, da napišem tu kako učeno razpravo à la Marica II., ali kak ostro ošpičen članek po vzoru Danice, tega menda od mene ni nihče pričakoval. Simpatizujem z obema, z Danico še skoro malo bolj, četudi, odkritosrčno rečeno, nisem nič preveč navdušena za njeno idejo o toliko hvaljeni narodni noši. Sploh o tem morda kedaj še kako povem, za danes imam družega gradiva.

Vidite, drage moje Slovenke, zdi se mi, da me za početek sezamo vse previsoko. Profesorice, doktorice, moj Bog, lepo res, ali,

ali študirala bi gotovo marsikatera, ne dvomim, da ne z dobrimi uspehi, toda s čim naj pa študira? Me ženske, žalibog, nismo kakor lilije na polji, ki ne jedo in ne pijo in se ne oblačijo. Bogate pa tudi nismo vse in marsikaka prav prebito pogreša bogatega očeta in imovitih stricev in tet. Sploh mislim, da za študiranje na vseučiliščih za hčere premožnih hiš ni treba, Bog si ga vedi koliko emancipacije. Da le ni tako »allzuverliebter Natur« in ne preveč strahopetna, potem že gre, vsaj vse sorodstvo skrbi in podpira tako družinsko znamenitost. Ali če nima nič, če ne dobi nič, potem je seveda druga. Treba gledati, kje se dobi zajutrak in kje večerja, delati, pomagati si, ali obesiti vse študiranje na kol.

Reklo se mi bode morda, da ženske brez materijelnih pomočkov sploh ne morejo študirati. Ali zakaj ne? Koliko ubozih dijakov se tako ali drugače pretolče skozi tista leta! In če možki študira, če tudi je reven, zakaj bi ženska ne mogla?! Seveda zato pa potrebuje precejšnje eneržije, precej trdne volje, samostojnosti in vztrajnosti. Jaz pravim, da je to možno. I moj Bog, saj se še tako ubijamo in mučimo, delamo in trudimo, ko vendar živimo tija v en dan brez cilja, kakor božji volem! Jaz mislim, da bi se dalo tudi še malo več storiti nego storimo, da bi vse naše moči še kaj zdržale, ko bi imele zavest: zato se trudim, to hočem doseči, to dosežem!

Zato pa je treba kolikor toliko emancipacije. Kakoršne so naše mlade dame, koketne, neodločne in bojzljive, polne predsodkov s tisto njih glavno mislijo »kaj bodo rekli ljudje«, takih seveda bi ne bilo dobro poslati v svet, s takimi se še doma ne moremo postavljati preveč, dasi jih imamo dosti, prav dosti!

Pa tudi tiste, ki ne bodo študirale, tiste, ki se pomože, ki ostanejo pri stariših, ki si doma vstvarijo nekako samostojnost, tudi tistim bi ne škodilo, da so malo drugačne nego so.

Tem bi tudi i bilo priporočati, da niso tako starokopitne, tako malo samostojne.

Kaj pa je prav za prav ta emancipacija?

Beseda sama ima glede na žensko vprašanje po mojem mnenju precej širok pomen.

Márica piše o emancipaciji, Márica II., Danica, ali vsaka ima svoje posebne misli in tudi »Z«, da i sebe ne pozabim, ima o ženski emancipaciji svoje posebne nazore.

Emancipirana ženska bodi najprej nekaj. Nekaj v sebi. Tako svoj poseben svet. Imeti mora prepričanje: to sem in to nisem, to je prav in to ni prav. Malenkostnih predsodkov emancipirana ženska ne sme poznati. Kako naj tudi kaj doseže, če ji vedno in povsod razne zastarele forme zapirajo pot, čez katero si ne upa!?

Ona bodi značajna, odločna in energična. Pogumna in vstrajna, povsod kjer je treba.

Jaz ne mislim »jene Frechheit eines ausgelassenen Mädchens«, ki pod krinko ponosa skriva svojo razbrzdanost. Tudi je nastop tacih »lahkih« ženskih precej drugačen od onih, katere imam jaz v mislih. Prizna mi pa tudi vsak, da mora samostojno dekletu, ki si hoče samo vstvariti ekzistenco, storiti marsikak korak in marsikatero pot, katera je v očeh nekaterih dam, katerim kaj tacega seveda ni treba, tako nekako na meji dostojnosti, kar se pri nas navadno označi s »to ne gre«. Moj Bog, saj to prav za prav »tudi ne gre«, da mlada, morda tudi ne prav grda gospodična v univerzi sedi med celo tropo mladih gospodov prav brez vsake garde-dame.

Da, ta »to ne gre«, to je pravi ščit nazadnjaštva in starokopitnosti!

Nepošteno ni, slabo tudi ne, greh ne, ali vendar »ne gre«, »es geht eben nicht« in zato se mora seveda vsak napredek, vsaka samostojnost obesiti na kljuko.

Vsaj ni treba, Bog si ga vedi kacih primerov, razreševanja drastičnih duševnih konfliktov in psiholoških študij.

»Warum denn in die Weite schweifen« saj je primerov iz vsakdanjosti več nego dovolj.

Recimo, naša dama ima obleko, ki je še lepa in snažna, a k nesreči ne najnovejšega kroja. Naša dama ni bogata, ali v taki obleki vendar ne more na cesto! Kaj bi dejali ljudje!! No, obleka se zavrže, kupi se nova in naša dama je srečna, če tudi za ta mesec zaradi obleke ni morda mogla plačati služkinji plače, niti mlekarici mleka. Ali tega ne ve drugi, nego samo služkinja in mlekarica, a ona je vendar morala imeti obleko, — že radi ljudij! . . .

Tu je koncert. Naša dama dobi od kacega znanca ali sorodnika vstopnico. Časniki pišejo mnogo o bodočem koncertu, na katerem nastopijo samo znane prve moči, — užitek bode neprecenljiv. Toda, glej nesreče! Naša dama nima nove bluze in kupiti si je nima s čim. Ima pač druge, še dve, štiri, ali kaj, ta prijateljica jo je že tolikokrat videla v rosa, druga v creme, da res ne more obleči nobene. Kaj bi vender dejala ta ali ona, če pride v takej starini?! . . . No in vstopnica se vrne zadnji hip z raznimi izgovori.

Zdaj zopet gledišče. No, to se pač pripozna, da upliva blažeče na duha, da izobrazuje, da je sploh koristno. Ali kaj, vsaka ne premore toliko, da bi mogla večkrat sedeti v loži ali naslanjati se kje v prvih vrstah parterja. Seve, na balkon ali celo na plebejsko galerijo,

Bog ne daj! To bi bila vendar grozna blamaža, da jo vidi kaka znanca ali celo kak znanec!

In tako pametno gospodarstvo, izobrazba, napredek — z Bogom! »Es geht eben nicht« sprijazni se z romani in živi dalje v svojih neumnih predsodkih.

Vse življenje se izgublja v tacih starinskih nazorih, človek sam nima nič od sebe in drugi od njega še manj.

Gleda se samo na zunanost! Da so hčerke lepo opravljene, da se gracijozno smehljajo, pred vsem, da pač ne kažejo ni trohico samostojnosti, da nimajo prav nič svojega značaja, nič svoje volje, da so vedno navezane v vseh stvareh na druge, to je seveda cilj ženske vzgoje.

Da, da tacih pretiranih ženskih si vzgajamo, ki ne znajo ni pet ni šest, a kaj če so primorane stopiti v življenje, če si morajo z lastno roko črtati prihodnost! Take se pomože in imajo otroke, koje vzgajajo, ko so same še pravi otroci! In če ostanejo tako, pehajo jih iz enega kota v drugi krog stricev in tet, dokler ne postanejo tista stara, hudobna strašila vsega sorodstva, ki se tolikrat glosirajo v raznih dobrih in slabih dovtipih. In če so tudi kje učiteljice ali poštne upraviteljice, ali kaj enacega, kako žive? Tisto službo delajo kakor tramvajski konj, zato, ker morajo, zato, da so site in oblečene brez vseh drugih interesov. Ne žive ne, samo životarijo! In potem se čudijo in pritožujejo, češ, ženska se itak za nič ne zanima, ko k večjemu za obleko, plese in zabave; kako, če nima prilike in pomočkov za nič?!

Ali lepo vas prosim, kako naj bomo drugačne! Kedo pa nam kedaj budi zanimanje in za kaj?! Saj res ne vemo družega, nego tako resignirano, udano žediti v kotu, v katerega nas baš porine osoda.

Kaj je treba ženski samostojnosti! Ženska bodi ženska t. j. bodi ponižna in pohlevna, ne zanimaj se za nikako stvar.

Če je človek samostojen, tako v sebi, duševno samostojen, ima vendar nekaj od življenja in življenje od njega, če tudi je v najskritejšem gorskem zakotju, oddaljen in izoliran od kulture in omikancev. Če se ima malo eneržije, misli, trdne volje, se pač ni bati, da se človek vtopi v vsakdanjosti in naj je ista še tako jednolična. Njegov duh vendar-le najde vedno kaj, s čimur se bavi, s čimur se bistri in razvija!

Ali naše ženske ne smejo niti imeti svojih mislij! Doma naj misli in vé toliko in toliko, kolikor in kolikor mislijo domači, v šoli, kakor misli profesor ali učiteljica; več ji sploh ni treba vedeti!

Žensko treba vzgajati za njen naravni poklic, za ženo in mater — ponavlja se vedno v nešteti varijacijah. — Ah pojdite mi s tako vzgojo! Kaj pa jih učite? Laskati se možkim in čakati na nje, kakor na odrešenike! Odgojite nam rajše ljudi, storite iz ženske najprej človeka, za ženo in mater nas je že narava sama odgojila!

Toda za enkrat bodi dovolj!

Bog Vas živi, gospodična urednica! Oprostite, da Vašo potrežljivost tako hudo zlorabi ta svojeglavni, udani Vaš

«Z.»

Hrana za otroke.

Po francoskem prevela Marica.

—(Konec)—

obče se misli, da se mora jesti mnogo juhe in mnogo kruha, da se postane močnim in velikim. V svojih molitvah prosimo zares »vsakdanjega kruha«, dási je pod »vsakdanji kruh« razumeti vso potrebno hrano.

Tako prosi Anglež sè srcem dobrega kosa pečenega mesa in dobro pečenega krompirja in ko njegove ustne izgovarjajo »bread«, on prosi Boga, naj mu da vsakdanjega »beef-steack-a«.

Vse pri nas jè juho in često ono redko, vodeno juho, po katerej se lovijo kosi kruha, riž ali kaj družega. Juha ni niti z daleka tako zdrava in imenitna jed, kakor pripovedujejo naši starejši ljudje, ki ne zabijo pri nobeni priliki priporočati je. In naše ljudstvo — razven delavcev — ni le zato brezmišično, ker ne dela fizično težkih del, ampak tudi zato, ker se hrani s tako hrano.

Juha nas n. pr. bolj debeli, daje več one mehke, puhle deбелиsti nego mišic ter nas dela tako nekako mehkužne na duhu in telesu.

Vemo, da je mnogo takih ljudi, ki se hranijo tako vsled svojega slabega socialnega položaja in vsled pomanjkanja sredstev; vemo, da vsi ne morejo jesti pečenega mesa opoldne in zvečer, ali še po večkrat na dan. Toda ako spoznavamo hranilne lastnosti naših jedi, nahajamo tudi v skromnejših prave redilne lastnosti in vidimo, da se priprostejše in najcenejše jedi dajó pripraviti takó, da nam teknejo mnogo bolje od naše navadne juhe. Naša dekleta se pač uče kolikor možno abstraktno o onih treh vrstah hrane, ki nam je potrebna, bolje bi pač bilo, da bi se učile bolj praktično in bolj priprosto, kako pri-